

برونده ویژه

نوروز دریا

سفرآمد

«روزنامه دریایی سرآمد» بررسی می‌کند؛

ردپای نوروز دریا در سواحل عمان

احمد مرادی

رئیس انجمن دوستداران میراث فرهنگی قشم

تبادلات فرهنگی و اجتماعی مردمان ساکن کرانه های شمالی و جنوبی خلیج فارس و جزایر آن، رشته مستحکمی از پیوند فرهنگی دیرینه و تاریخی را بین مردمان این خطه به وجود آورده است که برای شناخت بهتر این فرهنگ، ناگزیر از تامل و تعمق در منابع تاریخی دو سوی خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند هستیم؛ در پژوهش حاضر، بر آن شدیم تا از منظر مطالعات تطبیقی، با نگاهی به جشن نوروز دریا در جزیره قشم به ویژه بندر تاریخی سلخ، گریزی به برگزاری مراسم نوروز دریا در عمان بزنیم.

نوروز در عمان «نیروز» نامیده می‌شود؛ ایسن کلمه، نزد مردمانی که در سواحل عمان سکونت دارند و به نوعی با دریا در ارتباط هستند، به معنای پایان سال دریایی است؛ سالی که مردمان ساحل نشین عمان آن را به چهار فصل تقسیم می‌کنند. ساحل نشینان عمان با شروع فصل تابستان

چرا که عمانی‌ها جشن نوروزشان را با طبیعت آمیخته‌اند و آن را با دریا پیوند داده‌اند؛ دریایی که در همسایگی روستاهایشان قرار دارد و منبع درآمد و روزی‌شان است دریایی که اگرچه آرام است ولی در همین آرامش خطراتی نهفته است چرا که این آرامش تغییر می‌کند و در دوره

به بهانه نوروز دریا؛

قشم روی موج نوآوری

مجتبی بهنام

فعال اکوسیستم نوآوری و مدیرعامل شرکت توسعه فناوری عصر نانو

اولین بار که اسم نوروز دریا را شنیدم خیلی برابم جالب بود که عجب مردمان خلاقیتی دارد این خطه جنوب. از ساده‌ترین اتفاقات، رویدادی می‌سازند و آیینی، روزی را نسبت خواهری به دریا می‌دهند و صید نمی‌کنند و غذای دریایی نمی‌خورند و شروع به آواز خوانی و پایکوبی می‌کنند، آنهم در اوج گرمای جزیره. همین اتفاق ساده سر آغاز اتفاقات خوشایند و خاطره‌ساز بسیاری برای اهالی و مهمانان جزیره می‌شود. این اگر خلاقیت نیست پس چیست؟ اتفاقا این بهترین نوع خلاقیت است، خلاقیتی برآمده از دل فرهنگ و خلاقیتی مبتنی بر نقش آفرینی همه ارکان جامعه. به قول نسل زد ها یعنی ایند خلاقیت و نوآوری. مردمان جنوب مردمانی سخت‌کوش، مهربان و بسیار با استعداد هستند که متأسفانه بواسطه توزیع ناعادلانه امکانات در کشور، بعضا نتوانسته‌اند آنطور که باید و شاید توانمندی‌های خود را به منصفه ظهور برسانند. بررسی آمار شرکت‌های دانش بنیان موجود در استان هرمزگان خود شاهدی بر این موضوع است؛ استانی با جمعیتی حدود ۲ میلیون نفر که متأسفانه تعداد شرکت‌های دانش بنیان فعال در آن کمتر از ۷۰ شرکت می‌باشد.

توزیع تسهیلات اعطاییسی معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری و صندوق نوآوری و شکوفایی کشور نیز مهر تایید دیگری بر توزیع ناعادلانه امکانات و سهم بیشتر پایتخت نسبت به سایر استان‌ها است. اما هیچکدام از این موارد، دلیلی بر توقف و دست نشستن از تلاش جهت ارتقا و توسعه اقتصاد جزیره قشم نمی‌باشد کماینکه این اتفاق هم نیفتاده است و تلاش در این حوزه ادامه دارد.

در دلبهشت سال جاری در نمایشگاه بین‌المللی اینترکس به عنوان بزرگ‌ترین گردهمایی اعضای اکوسیستم نوآوری، به همت مدیرعامل منطقه آزاد قشم، گامی بزرگ در این عرصه برای جزیره برداشته شد و با امضای تفاهم‌نامه همکاری بسا معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری از سایر ارکان‌های تاثیر گذار دعوت به همراهی صورت گرفت. این تفاهم‌نامه با محوریت تحقق جزیره نوآور قشم، نوید بخش یک عزم راسخ در شکوفایی استعدادهای جوانان و نخبگان در جه یک قشمی و هرمزگانی و متعاقبا توسعه اقتصادی در جزیره است که از طریق چهار محور اصلی محقق می‌گردد. این محورها که مسیر حرکت خود را

بندرهای دور هند را تجسم می‌کنند و زنان شاخه‌های نخل و درختان دیگر را که با خود آورده‌اند در دریا می‌اندازند و همگان با ضربه طبل‌ها آواز می‌خوانند.

تعداد این طبل‌ها از ۱۲ تا ۱۶ طبل است؛ آهنگ‌ها و ترانه‌های نوروز ثابت است و تغییر نمی‌کند اشعار جدید وارد آن نمی‌شود و مانند قدیم خوانده می‌شود همگان آن را حفظ می‌کنند و عموماً مصراع‌های کوتاهی هستند که یک یا دو بیت بیشتر نمی‌شود.

در پایان این جشن سسالانه حیواناتی مانند گاو یا گوسفند قربانی می‌شود و گوشت‌ها در ساحل پخته می‌شوند و همراه با برنج به حاضرین داده می‌شود و در بین خانه‌ها توزیع می‌گردد؛ همچنین بعضی از قطعه‌های گوشت و دیگر اجزای قربانی را در اماکنی که نزد صیادان معروف است می‌اندازند و معتقدند که این کار باعث افزایش خیر

دریا و افزایش رزق و روزی‌شان از دریا می‌شود. ساکنان جزیره قشم نیز هر ساله با آغاز سال نو دریایی این روز را به شکرنه آغاز فصل صید و شروع سفرهای دریایی، بعد از یک دوره تعطیلی فعالیت‌ها جشن می‌گیرند. در این روز خاص، اهالی با رنگ آمیزی حیوانات محلی، درب منازل و حتی درختانی مثل نخل و رقتن به دریا و آبتنی در آن این روز را به عنوان نوروز گرمی می‌دارند.

نخوردن و صید نکردن آبیزان، پوشیدن لباس‌های نو، لوپند کردن (بستن لب)، آزاد با محوریت آشنایی جوانان و نوجوانان فعالیت‌های آنان در این روز است.

بر اساس یک گاهشمار دریایی، یک سسال دریایی چهار فصل شهریمآ، ده‌مستان، جووا و گرما دارد که هر فصل به جز فصل گرما صد روزه و هر فصل به ده قسمت ده روزه تقسیم می‌شود. فصل گرما در این گاهشمار ۶۵ روزاست و بعد از آخرین روز فصل گرما سسال نو شروع می‌شود و اولین روز از فصل شهریمآ نوروز دریایی نامیده می‌شود.

سرمایه‌گذاری خطرپذیر توسط سازمان منطقه آزاد قشم بر روی ایده‌های برآمده از شتابدهنده قشم بود و این به معنای تکمیل زنجیره اکوسیستم نوآوری در قشم است. بهره‌مندی از ابزارهای مالی و فکری موجود، تقویت و آماده یک جامپ بزرگ در کسب و کار خود می‌شود، آنگاه نیازمند یک سرمایه‌گذار است تا ریسک‌پذیر بوده و بر روی ایده او سرمایه‌گذاری نماید. به این سرمایه‌گذاران، سرمایه‌گذار خطرپذیر گفته می‌شود. یکی از نکات قابل توجه در اهداف حاصل از تحقق جزیره نوآور قشم، پرداخت می‌نماید.

یکی از چالش‌های بزرگ شتابدهنده‌ها در کشور اینست که وقتی یک تیم استارت آپی وارد شتابدهنده شده و با بهره‌مندی از ابزارهای مالی و فکری موجود، تقویت و آماده یک جامپ بزرگ در کسب و کار خود می‌شود، آنگاه نیازمند یک سرمایه‌گذار است تا ریسک‌پذیر بوده و بر روی ایده او سرمایه‌گذاری نماید. به این سرمایه‌گذاران، سرمایه‌گذار خطرپذیر گفته می‌شود. یکی از نکات قابل توجه در اهداف حاصل از تحقق جزیره نوآور قشم،

اقتصاد امروز

سه‌شنبه-۹ مرداد۱۴۰۳- سال هشتم- شماره ۱۹۷۸

ویژه‌نامه

یادداشت

«جشن رنگ‌ها» در نوروز دریا

فیصل اسلامی دولاب پژوهشگر اجتماعی قشم

جشن و آیین‌های‌های سنتی و بومی، ریشه در تاریخ و فرهنگ یک منطقه دارد و ایناگر نقش مهمی در حفظ، انتقال و نمایش شاخص‌های فرهنگی یک جغرافیاست که در بین سایر شاخص‌های فرهنگی از جمله زبان، پوشش، نحوه معیشت، دانش بومی، غذا و ... محسوب می‌شود.

یکی از جشن‌های مهم تاریخی و سستی، در استان هرمزگان و به طور برجسته در جزیره قشم، جشن «نوروز دریا» است. این سنت که به فراموشی سپرده شده و تنها در برخی از مناطق جزیره قشم به صورت نمادین یا به طور واقعی ولی به شکل جزئی برگزار می‌شود، به نام نوروز در روستاهای این جزیره شناخته شده است.

«نوروز دریا» به عنوان اولین روز از سال جدید دریایی بر اساس تقویمی قدیمی است که بر پایه دانش بومی باارزش دریانوردان منطقه جنوب کشور و بر پایه باده‌ها و مختص آب و هوای این منطقه به نگارش حافظه‌ها مانده است. در این تقویم، سه فصل ۱۰۰ روزه و یک فصل ۲۵ روزه داریم که در اواخر تیر به پایان می‌رسد و اول فصل شهریمآ به عنوان اولین روز از سال جدید و نوروز شناخته می‌شود.

در نوروز، مردم به پاس نعمات دریا و امید به سالی پررونق با اجرای مراسم مختلف ایسن روز را نکو می‌دارند؛ از جمله موارد مهم در این جشن، شنا و آبتنی در دریا، مصرف نکردن هر نوع آبیزان، نشانه گذاری حیوانات، درها و منازل با خاک قرمز (گلک) و انداختن خرما در آب است.

امروزه بیشتر این سنت‌ها، به دست فراموشی سپرده شده است؛ تا آنجایی که فقط در برخی از روستاهای منطقه غرب جزیره قشم و در بین معدود اقشار مردم، رسم و سوم آن تنها به ششآ کردن در دریا محدود شده است؛ البته مردمان روستای سلخ، پیشقدم در احیاء و حفظ این مراسم شده و هرساله جشن «نوروز صیاد» را به همراه دیگر شاخص‌های فرهنگی از جمله غذاها و آوازهای محلی برگزار می‌کنند و گردشگران و علاقه‌مندان را به تماشای این رویداد دعوت می‌کنند.

گذری بر اختلافات ماه و سال دریایی

جواد غلام نژاد جبری

سال دریایی -۳۳۵ روز در سال دریایی عبارت است از سه یک صدم روز و یک شصست روز که روز نوروز آن ۹مردادماه است.واین روز درست مصادف است با پایان طوفان‌های شصت روزه از نظر انقلاب‌های دریایی. ۱۰۰ روزه اول حکم بهار دریا را دارد.صد روزه دوم نسبتاً خوب بوده و صد روزه سوم چند طوفان روی می‌دهد. در شصت روزه آخر که مصادف با انقلابات شدید دریایی اقیانوس هند است.دریانوردان بومی با بالا کشیدن شناور‌های خود،به تعمیر و استراحت می‌پردازند.

ماه دریایی -شروع تمام بادهای دریا از یکم فروردین ماه است.اینکه می‌گویند شمال غروب سهیل ۳۰ فروردین ماه است.منظور این است که ۳۰روز از عید سال گذشته است.

مثال:شمال غروب ثریه معروف است به شمال ۴۵ یعنی که ۴۵ روز از عید سال گذشته است.از نظر ماه شمسی هم گفته می‌شود ۱۵ اردیبهشت ماه.

سال‌های دریانوردان با شمارش روز،ولی سال‌های شمسی با تاریخ و ماه محاسبه می‌شود. چون قطب نما از عدد ۱۰ تا ۳۵۰ است.به همین علت سال دریایی با ستارگان هم خوانی دارند.

۶ماه اول سسال یعنی ۱ فروردین ماه تا پایان شهریور ،بادهای شمالی از سمت شمال غرب می‌وزد.وبه شمال‌های مغیبی معروف‌اند.جهت باد‌های قوس در ۶ ماه اول ودر ۶ماه دوم،بین ۱۰ تا ۲۰درجه باهم اختلاف جهت دارند.

اگر شمال شرقی ۱۰ درجه از سمت «یاه» و «فرگت») مطلع) از مغیب اختلاف داشته باشد،به این اختلاف سرمایه‌گذاری منطقه آزاد در طرح‌های خود استفاده‌کنند. کلام آخر اینکه جزیره قشم مروریدی است در خلیج همیشه فارس و چنانچه امکان رشد نوآوری و فناوری در آنجا فراهم‌شود، قطعاً با همت جوانان خوش فکر و خلاق آن خطه، به یکی از بزرگترین قطب‌های اقتصادی و فراخوانی است برای تمامی فناوریان و شرکتهای دنش بنیان نوآوری کشور مبدل خواهد شد. به امید آن روز...

«کتاب اهل دریا»